Aproximace

Numerické metody
www.nme.8u.cz

23. 3. 2020

FJFI

Studium v průběhu Korony

1. Materiály ke cvičení budou publikovány nejpozději na začátku příslušného cvičení (v pondělí v 7:30).
2. Student může odevzdat i víc cvičení najednou, jsou-li na webu k dispozici.
3. Podmínky k získání docházky:
   I. Projít poctivě prezentaci.
   II. Poslat cvičícímu všechny úkoly (ve formátu Matlab, Python, C++) MATLAB .
   III. Vypracované úkoly posílejte na kerepecky@fjfi.cvut.cz nejlépe v zip souboru.
   IV. Pokud bude vše v pořádku, odpovím vám: „Docházka za cvičení XY udělena“.
   V. Lhůta na odevzdání je 7 dní od oficiálního začátku cvičení, tj. všichni ti, kteří neodevzdají předchozí úkol do začátku dalšího cvičení, získávají automaticky absenci.
   VI. Lepší poslat neúplná řešení než žádná. Chcete-li spolupracovat, můžete, ale vězte, že si u každého snadno ověřím při odevzdávání zápočtu, že tomu, co jste naprogramovali, rozumíte.

Co nás čeká?

- Úvod do aproximace funkcí
- Interpolace vs. extrapolace
- Vandermondova matice
- Lagrangeův interpolační polynom
- Kubický spline

- Taylorův rozvoj
- Aproximace derivace

Co je aproximace funkcí?

- Aproximovat funkci f(x) znamená nahradit ji funkcí g(x), která je k f(x) v jistém smyslu blízká.

- Funkční závislost f(x), kterou se snažíme postihnout, nemusí být vždy známá. Často vycházíme z hodnot, které jsme získali měřením.

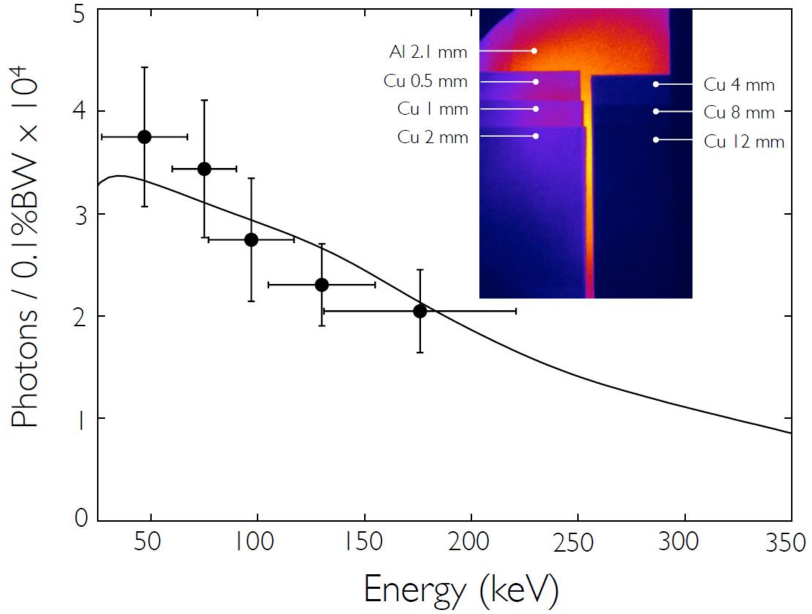

Co je aproximace funkcí?

- Aproximovat funkci f(x) znamená nahradit ji funkcí g(x), která je k f(x) v jistém smyslu blízká.

- Funkční závislost f(x), kterou se snažíme postihnout, nemusí být vždy známá. Často vycházíme z hodnot, které jsme získali měřením.

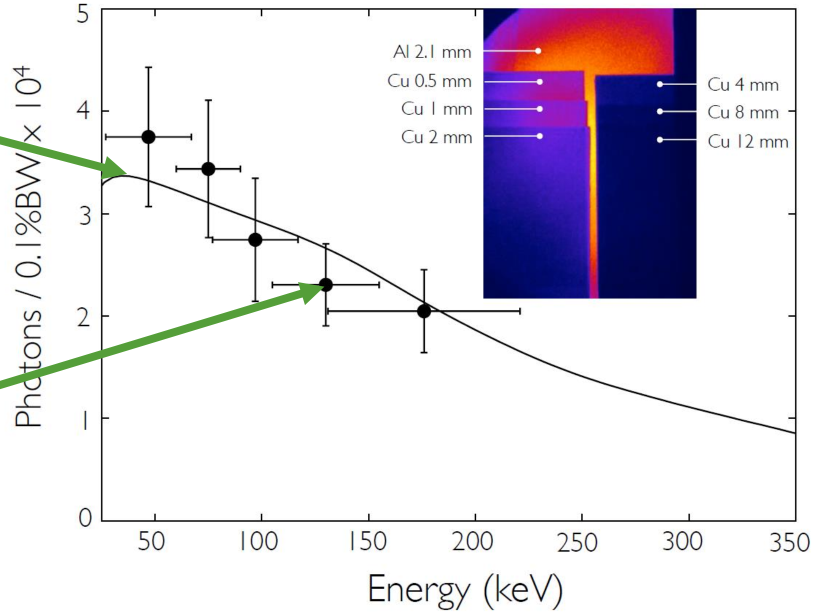

Proč aproximace?

- Příliš náročný výpočet původní funkce (složitý funkční předpis, implicitně zadané funkce, ...)
- Potřeba výpočtu dalších charakteristik funkce (derivace, integrál, ...)
- Analytické vyjádření není známo - funkce daná tabulkou hodnot (spočtených či naměřených)

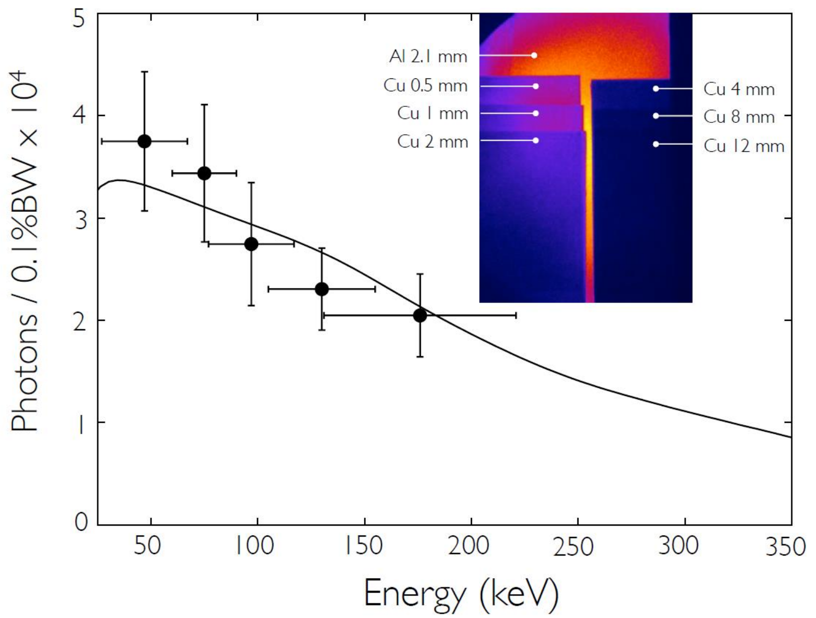

Proč aproximace?

- Příliš náročný výpočet původní funkce (složitý funkční předpis, implicitně zadané funkce, ...)
- Potřeba výpočtu dalších charakteristik funkce (derivace, integrál, ...)
- Analytické vyjádření není známo - funkce daná tabulkou hodnot (spočtených či naměřených)

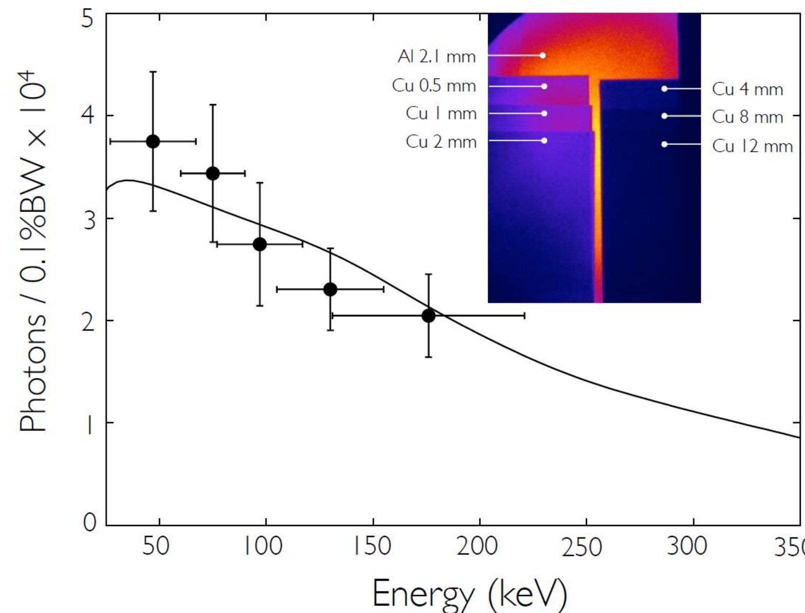

Co neznám to aproximuji.

Proč aproximace?

- Příliš náročný výpočet původní funkce (složitý funkční předpis, implicitně zadané funkce, ...)
- Potřeba výpočtu dalších charakteristik funkce (derivace, integrál, ...)
- Analytické vyjádření není známo - funkce daná tabulkou hodnot (spočtených či naměřených)

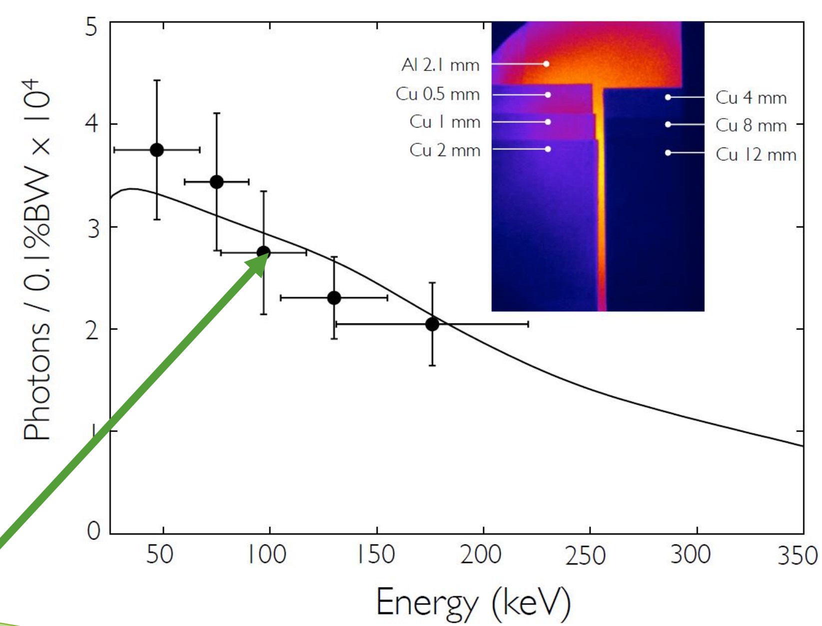

Tohle znám.

Proč aproximace?

- Příliš náročný výpočet původní funkce (složitý funkční předpis, implicitně zadané funkce, ...)
- Potřeba výpočtu dalších charakteristik funkce (derivace, integrál, ...)
- Analytické vyjádření není známo - funkce daná tabulkou hodnot (spočtených či naměřených)

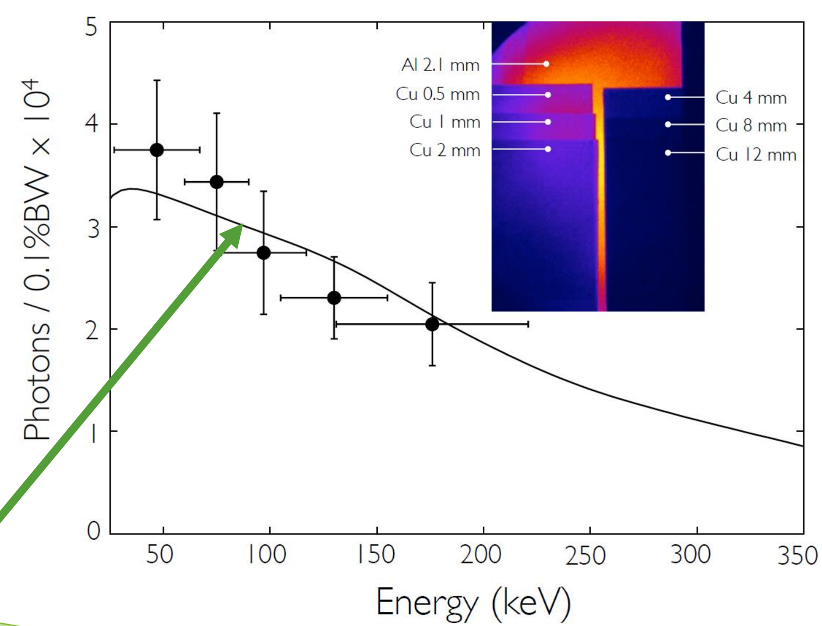

Tohle aproximuji.

Typy aproximací

- Interpolační aproximace (interpolace a extrapolace)
  - Globální interpolace – všude interpolujeme stejnou funkcí
    - př. Lagrangeův polynom
  - Lokální interpolace - v různých podintervalech používáme různé funkce
    - př. kubický spline
- Čebyševovy aproximace
- Aproximace metodou nejmenších čtverců

Dnes budeme dělat interpolační aproximaci.

Interpolační aproximace

- Naměřenými body, danými tabulkou, chceme proložit polynom a požadujeme, aby aproximace přesně procházela zadanými body.

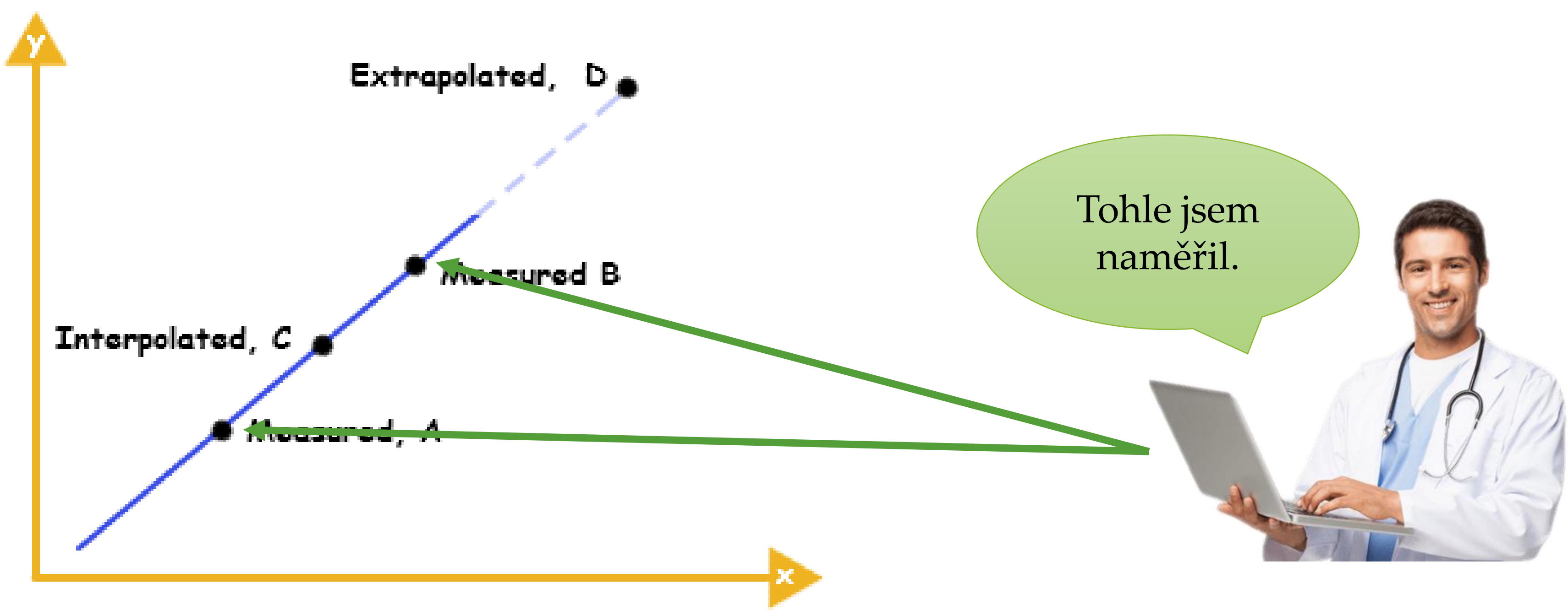

Interpolační aproximace

- Naměřenými body, danými tabulkou, chceme proložit polynom a požadujeme, aby aproximace přesně procházela zadanými body.

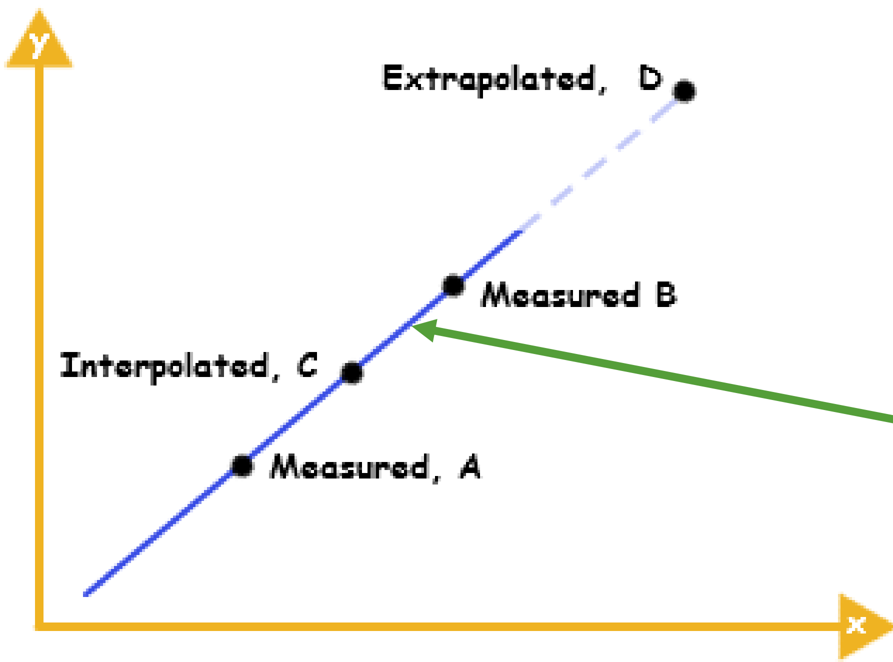

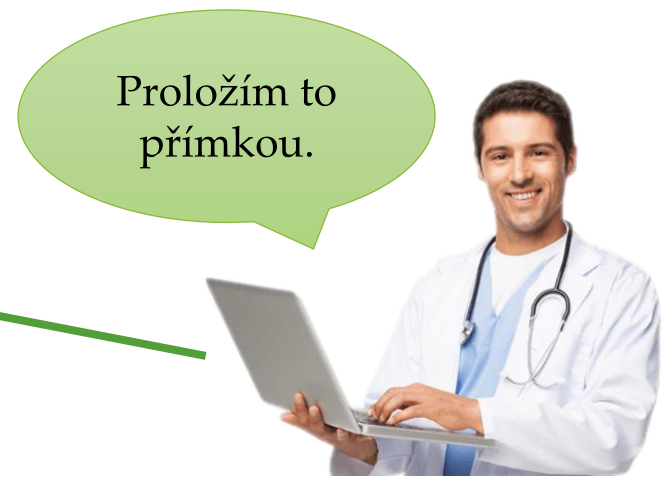

Interpolační aproximace

- Naměřenými body, danými tabulkou, chceme proložit polynom a požadujeme, aby aproximace přesně procházela zadanými body.

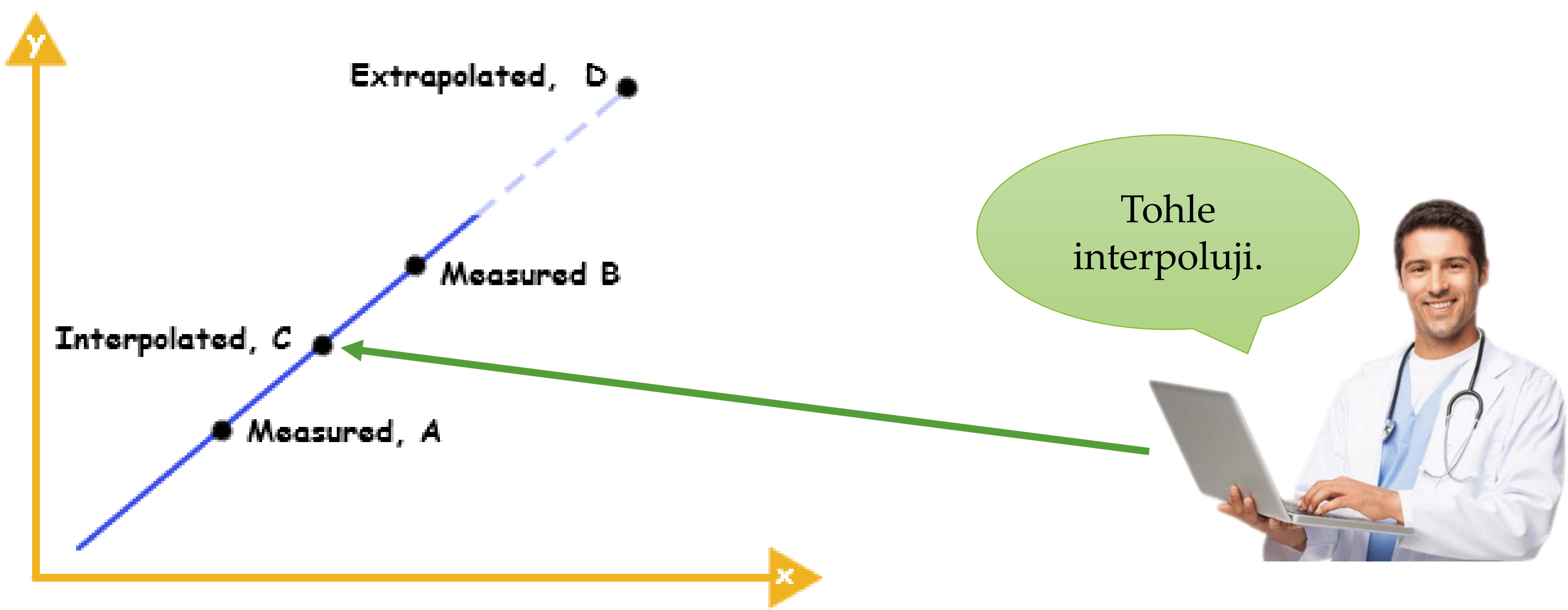

Interpolační aproximace

- Naměřenými body, danými tabulkou, chceme proložit polynom a požadujeme, aby aproximace přesně procházela zadanými body.

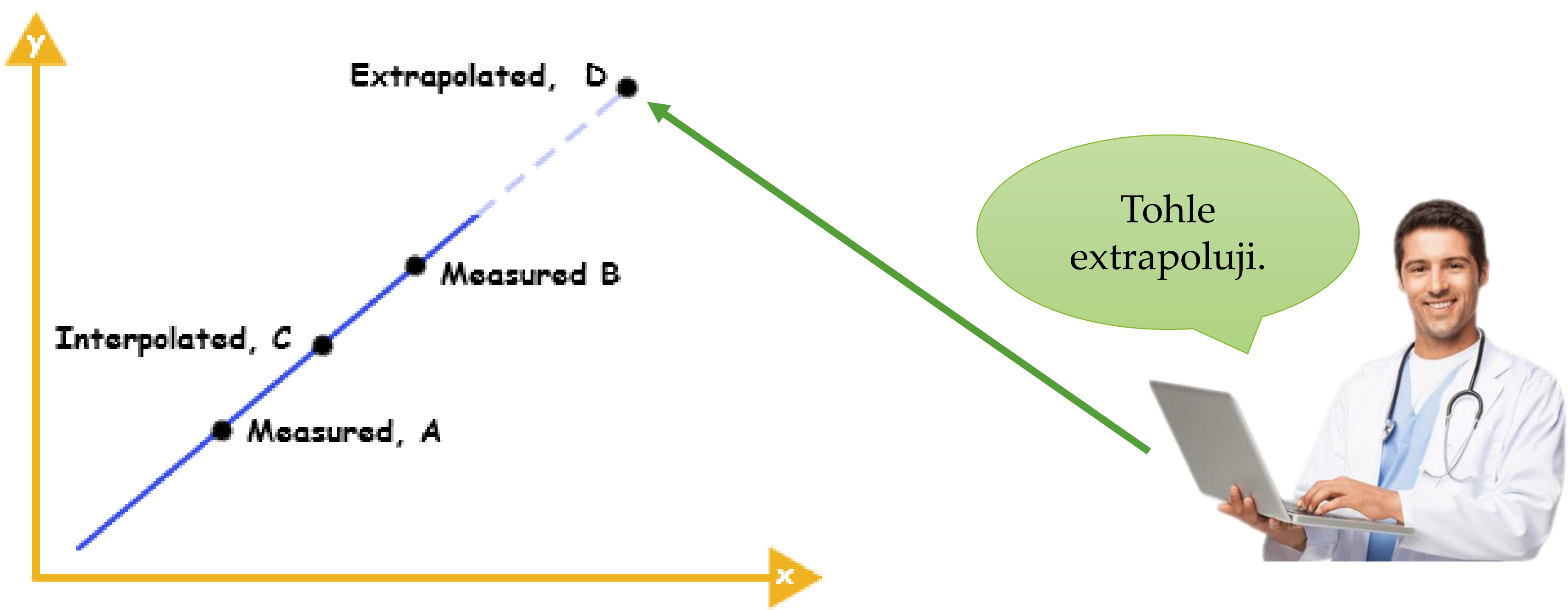

Interpolační polynom

- Jak může vypadat interpolační polynom pro tyto naměřené hodnoty?

x_i	1	2	3	4
$f(x_i)$	-10	0	10	-10

Interpolační polynom

- Jak může vypadat interpolační polynom pro tyto naměřené hodnoty?

x_i	1	2	3	4
$f(x_i)$	-10	0	10	-10

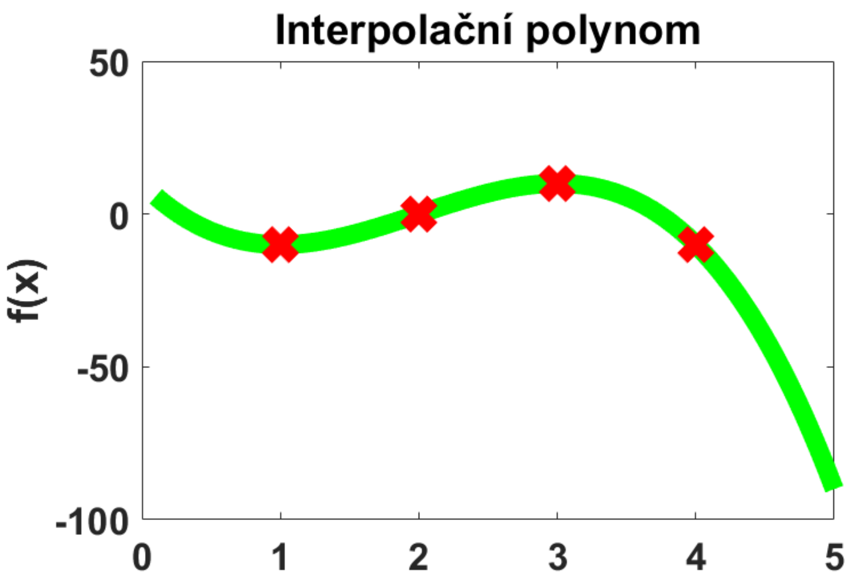

Interpolační polynom je znázorněn zelenou barvou.

Interpolační polynom

- Naměřené hodnoty

x	x_0	$\dots$	x_n
$f(x)$	$f(x_0)$	$\dots$	$f(x_n)$

- Chceme polynom

$$a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + \cdots + a_n x^n = f(x)$$

Interpolační polynom

- Naměřené hodnoty

x	x_0	$\dots$	x_n
$f(x)$	$f(x_0)$	$\dots$	$f(x_n)$

- Chceme polynom $$a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + \cdots + a_n x^n = f(x)$$

Mě zajímají koeficienty

$a_0,\ a_1,\ a_2,\ \dots,\ a_n.$

Interpolační polynom

- Naměřené hodnoty

x	x_0	$\dots$	x_n
$f(x)$	$f(x_0)$	$\dots$	$f(x_n)$

- Chceme polynom

$$a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + \cdots + a_n x^n = f(x)$$

- Z tabulky doplníme soustavu polynomů

$$\begin{aligned}
a_0 + a_1 x_0 + a_2 x_0^2 + \cdots + a_n x_0^n &= f(x_0) \\
a_0 + a_1 x_1 + a_2 x_1^2 + \cdots + a_n x_1^n &= f(x_1) \\
&\vdots \\
a_0 + a_1 x_n + a_2 x_n^2 + \cdots + a_n x_n^n &= f(x_n)
\end{aligned}$$

Interpolační polynom

- Naměřené hodnoty

x	x_0	$\dots$	x_n
$f(x)$	$f(x_0)$	$\dots$	$f(x_n)$

- Chceme polynom

$$a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + \cdots + a_n x^n = f(x)$$

- Z tabulky doplníme soustavu polynomů

$$\begin{aligned}
a_0 + a_1 x_0 + a_2 x_0^2 + \cdots + a_n x_0^n &= f(x_0) \\
a_0 + a_1 x_1 + a_2 x_1^2 + \cdots + a_n x_1^n &= f(x_1) \\
&\vdots \\
a_0 + a_1 x_n + a_2 x_n^2 + \cdots + a_n x_n^n &= f(x_n)
\end{aligned}$$

Vandermondova matice

- Ze soustavy rovnic dostaneme Vandermondovu matici

$$\left(\begin{array}{cccccc|c} 1 & x_0 & x_0^2 & \cdots & x_0^n & f(x_0) \\ 1 & x_1 & x_1^2 & \cdots & x_1^n & f(x_1) \\ \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \dots & \vdots \\ 1 & x_n & x_n^2 & \cdots & x_n^n & f(x_n) \end{array}\right)$$

- Soustavu vyřešíme pro hledané koeficienty $a_0, a_1, a_2, \ldots, a_n$.

- A mám interpolační polynom, který prochází naměřenými hodnotami

$$a_0 + a_1 x + a_2 x^2 + \cdots + a_n x^n = f(x)$$

Úkol č. 1

- Sestavte interpolační polynom pro naměřené hodnoty

x_i	1	2	3	4
$f(x_i)$	-10	0	10	-10

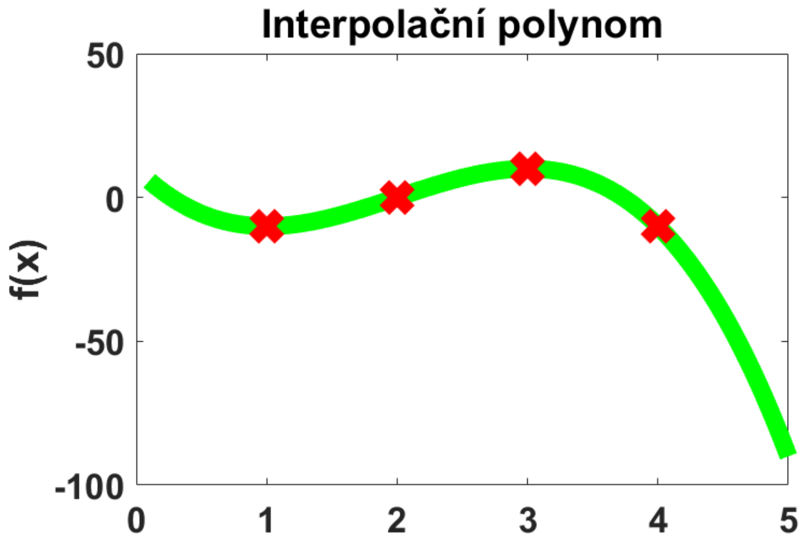

1. x = [1 2 3 4]
2. y = [-10 0 10 -10]
3. Vandermondova matice V
   `doc vander`
4. Koeficienty polynomu získáme jako řešení
   V*koef = y
5. Spočítejte interpolaci v
   xPoly = 0.1:0.01:5
6. `doc polyval`

$$f(x) = 10 - 45x + 30x^2 - 5x^3$$

Lagrangeův polynom

- Místo Vandermond. matice

  -> Lagrangeův vzorec.

- Lagrangeův interpolační polynom n-tého stupně má tvar

$$L_n(x) = \sum_{i=0}^{n} y_i \; F_i(x)$$

$$F_i(x) = \frac{(x - x_0)(x - x_1)\ldots(x - x_{i-1})(x - x_{i+1})\ldots(x - x_n)}{(x_i - x_0)(x_i - x_1)\ldots(x_i - x_{i-1})(x_i - x_{i+1})\ldots(x_i - x_n)}$$

Lagrangeův polynom

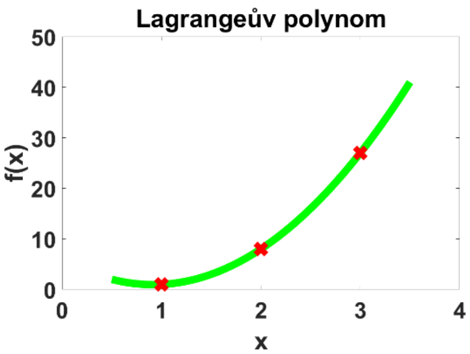

- Nemusí se řešit výpočetně náročný systém rovnic

$$x_0 = 1 \qquad f(x_0) = 1$$

$$x_1 = 2 \qquad f(x_1) = 8$$

$$x_2 = 3 \qquad f(x_2) = 27$$

$$L_n(x) = \sum_{i=0}^{n} y_i \; F_i(x) \qquad F_i(x) = \frac{(x-x_0)(x-x_1)\dots(x-x_{i-1})(x-x_{i+1})\dots(x-x_n)}{(x_i-x_0)(x_i-x_1)\dots(x_i-x_{i-1})(x_i-x_{i+1})\dots(x_i-x_n)}$$

Lagrangeův polynom

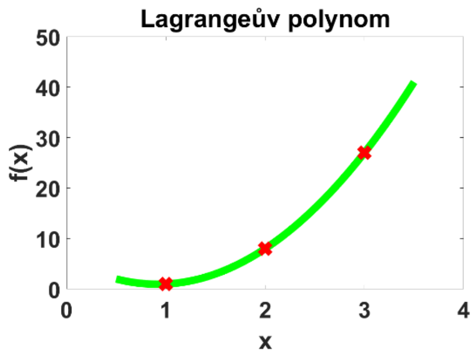

- Nemusí se řešit výpočetně náročný systém rovnic

$$x_0 = 1 \qquad f(x_0) = 1$$

$$x_1 = 2 \qquad f(x_1) = 8$$

$$x_2 = 3 \qquad f(x_2) = 27$$

$$L(x) = 1 \cdot \frac{x-2}{1-2} \cdot \frac{x-3}{1-3} + 8 \cdot \frac{x-1}{2-1} \cdot \frac{x-3}{2-3} + 27 \cdot \frac{x-1}{3-1} \cdot \frac{x-2}{3-2}$$

$$= 6x^2 - 11x + 6.$$

Lagrangeův polynom

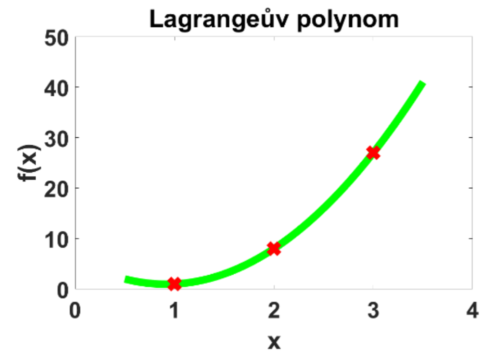

- Nemusí se řešit výpočetně náročný systém rovnic

$$x_0 = 1 \qquad f(x_0) = 1$$

$$x_1 = 2 \qquad f(x_1) = 8$$

$$x_2 = 3 \qquad f(x_2) = 27$$

$$L(x) = 1 \cdot \frac{x-2}{1-2} \cdot \frac{x-3}{1-3} + 8 \cdot \frac{x-1}{2-1} \cdot \frac{x-3}{2-3} + 27 \cdot \frac{x-1}{3-1} \cdot \frac{x-2}{3-2}$$

$$= 6x^2 - 11x + 6.$$

MATLAB Úkol č. 2 - Lagrangeův polynom

- V tomto cvičení budeme aproximovat funkci Lagrangeovým polynomem.

- Vaším úkolem je:
  1. Otevři kód „lagrange.m“
  2. Pochop, co kód dělá.
  3. Všimni si příkazu *waitforbuttonpress* – ten zastaví běh programu při zobrazení grafu – pro pokračování musíš kliknout myší na zobrazený graf.
  4. Dole v kódu, v komentáři, odpověz na příslušné otázky.

Lagrangeův polynom

- Nevhodný pro velký počet bodů.

- Pro 1000 bodů potřebujeme Lagrangeův polynom stupně 999

Lagrangeův polynom

- Nevhodný pro velký počet bodů.

- Pro 1000 bodů potřebujeme Lagrangeův polynom stupně 999

Co třeba lokální aproximace?

Lokální aproximace

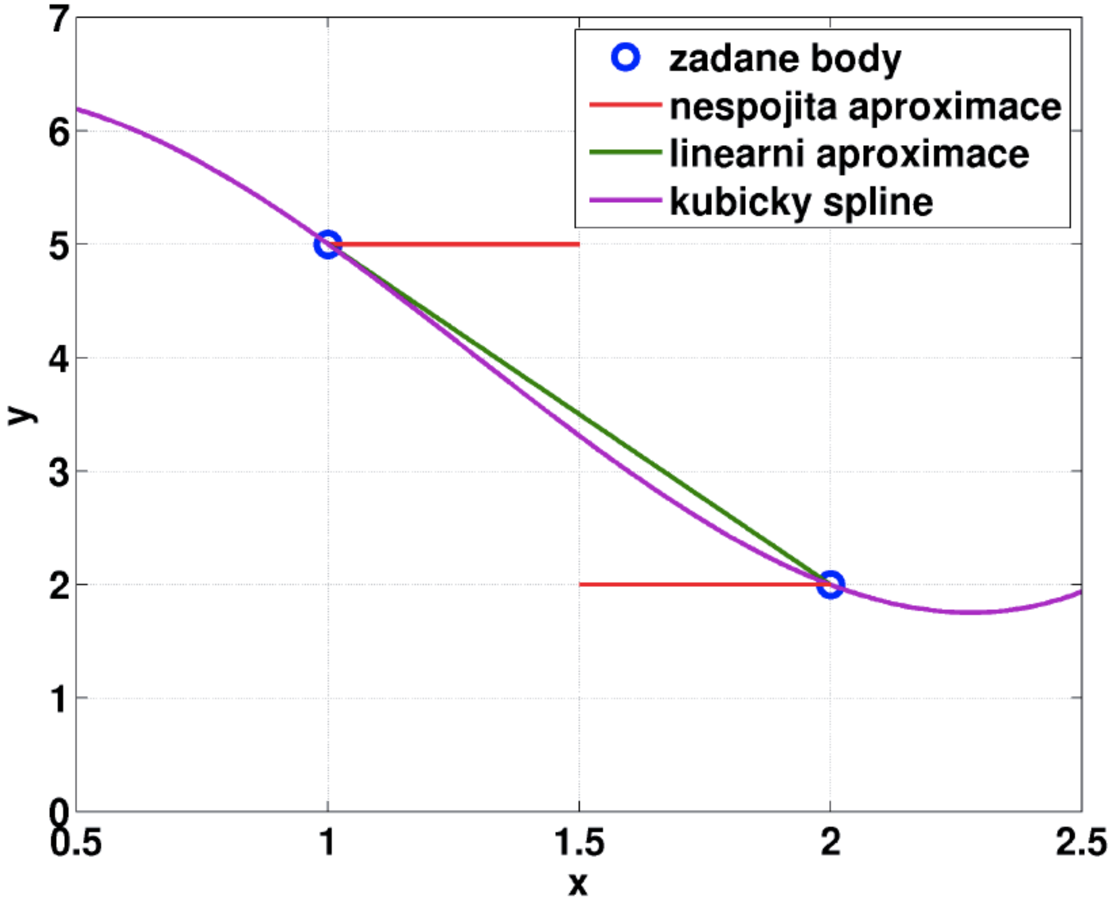

Lokální aproximace

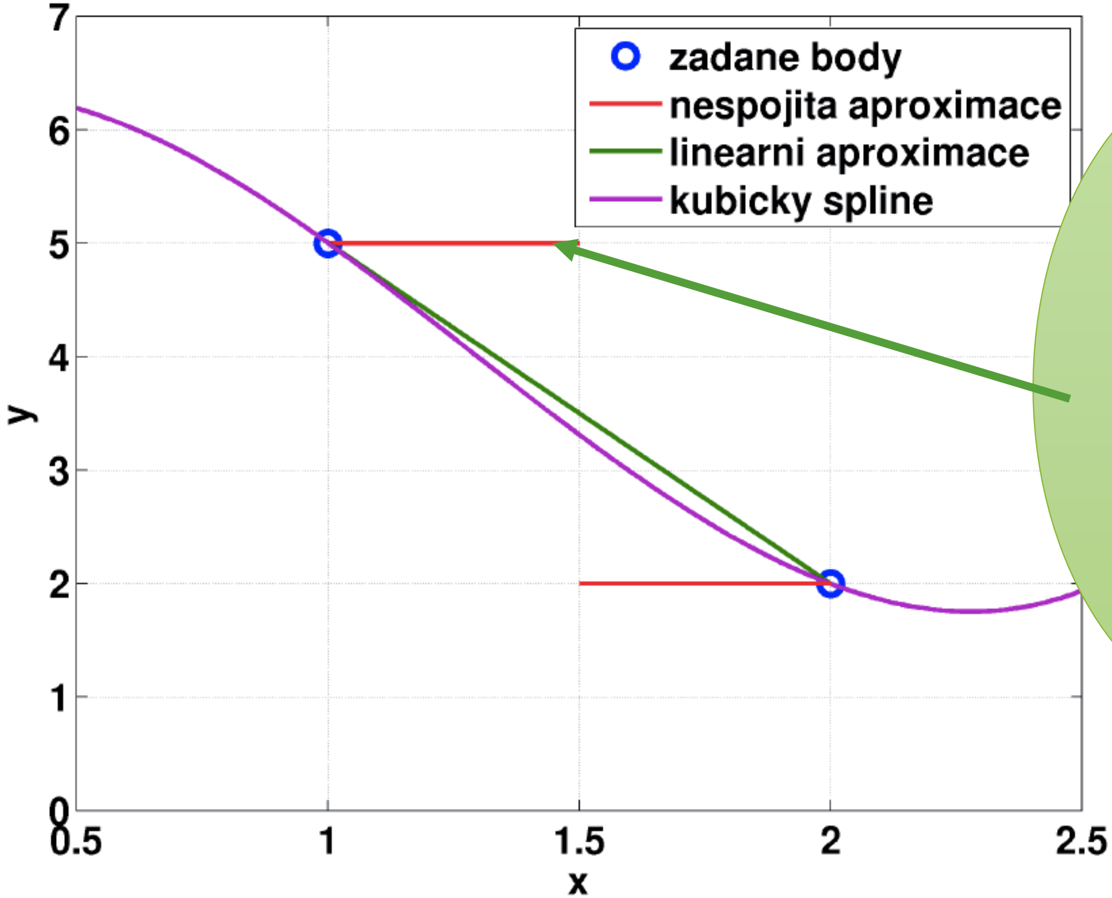

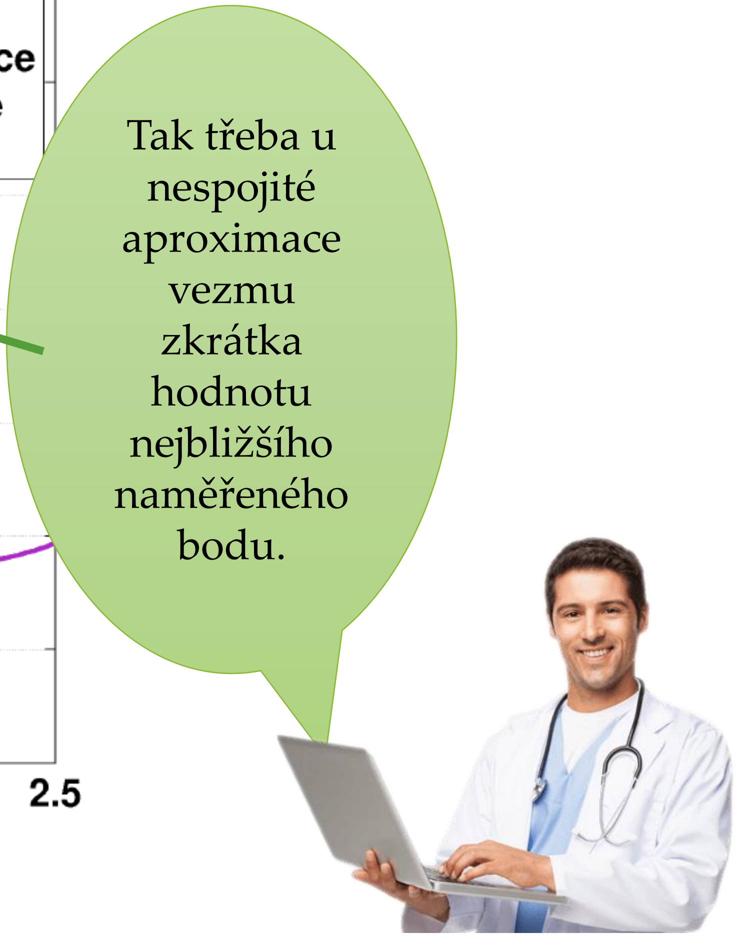

Lokální aproximace

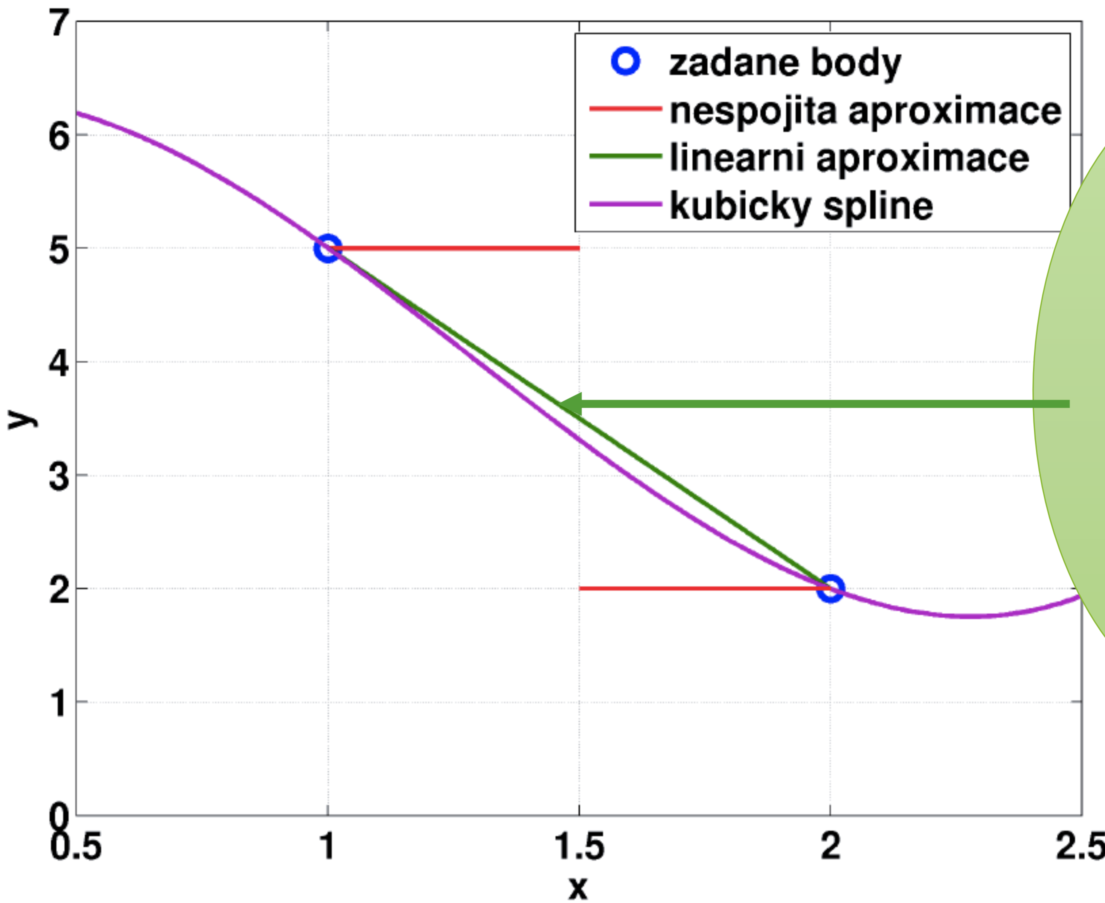

Lineární aproximace proloží body přímkou. Příslušnou hodnotu pak hledám na dané přímce.

Lokální aproximace

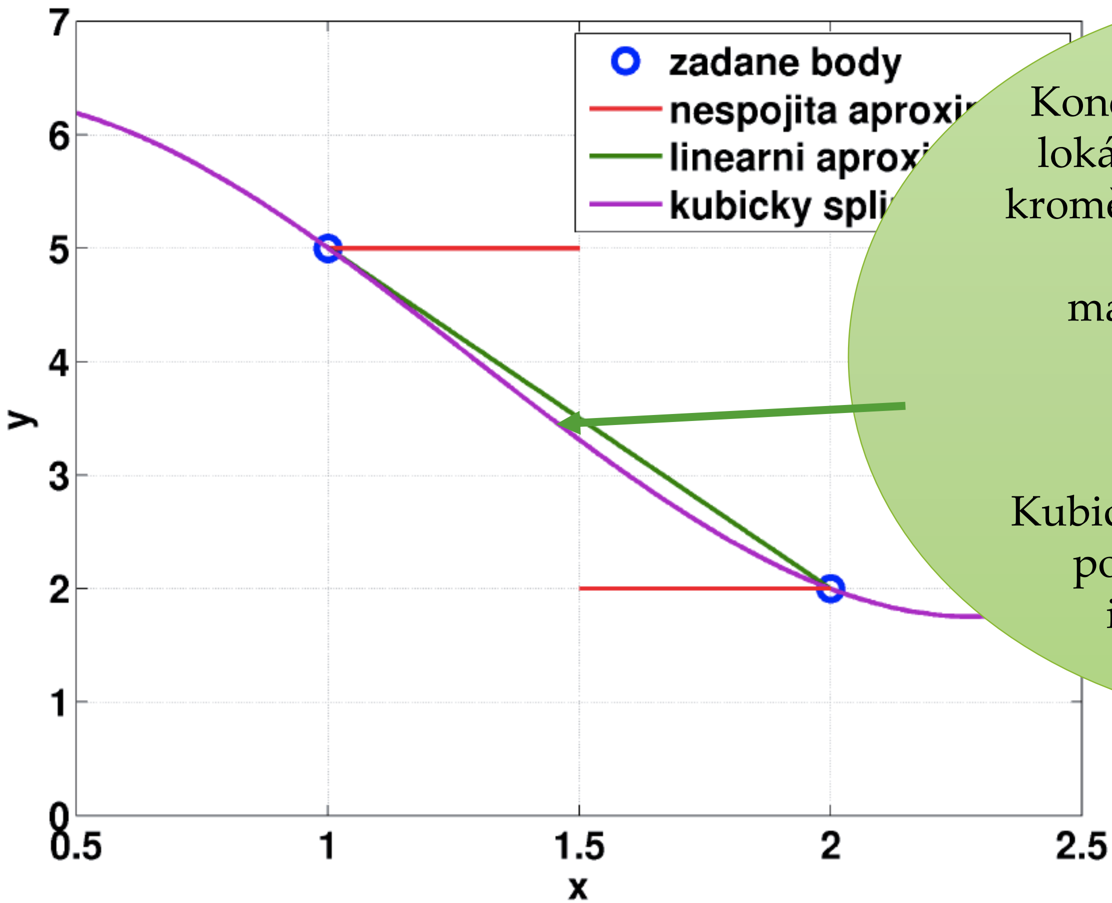

Konečně interpolační spline je lokální interpolace taková, že kromě průchodu uzlovými body

$$f(x_i) = y_i$$

má spojitou alespoň první derivaci $\forall\ x_i$ tedy

$$\lim_{x \to x_{i-}} f'(x) = \lim_{x \to x_{i+}} f'(x) \quad .$$

Kubický spline používá kubické polynomy pro konstrukci interpolačního splinu.

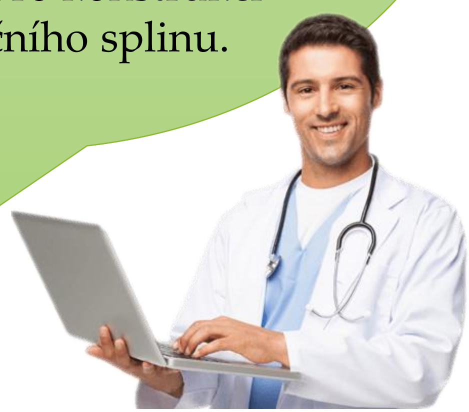

Kubický spline

- Hledáme funkci, která:
  1. Prochází krajními body
  2. Je v bodech spojitá

$$y(x_i) = y_i, \qquad \lim_{x\to x_{i,+}} y'(x) = \lim_{x\to x_{i,-}} y'(x),$$

$$y(x_{i+1}) = y_{i+1}, \qquad \lim_{x\to x_{i+1,-}} y'(x) = \lim_{x\to x_{i+1,+}} y'(x)$$

$$y(x) = a + b\,x + c\,x^2 + d\,x^3$$

MATLAB Úkol č. 3 - Kubický spline

- V tomto cvičení budeme provádět lokální interpolaci pomocí kubického splinu.

- Vaším úkolem je:
  1. Otevři kód „kubspline.m“
  2. Pochop, co kód dělá.
  3. Dole v kódu, v komentáři, odpověz na příslušné otázky.

Třeba tohle pomůže:
http://nme.8u.cz/files/05/05-opakovani.pdf

Úkol č. 4 - Interpolace v praxi

1. Načti data `spline.dat` `doc load`
   x = první sloupec z dat
   y = druhý sloupec z dat
2. Navzorkuj data x `xJemne = linspace(min(x), max(x), 200);`
3. Proveď interpolaci pomocí Matlab funkce
   `doc interp1` `(zkus parametry 'linear' nebo 'spline')`

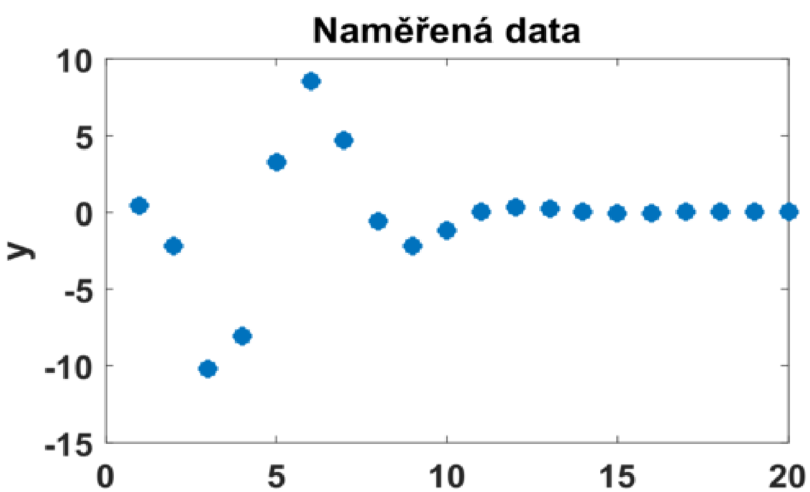

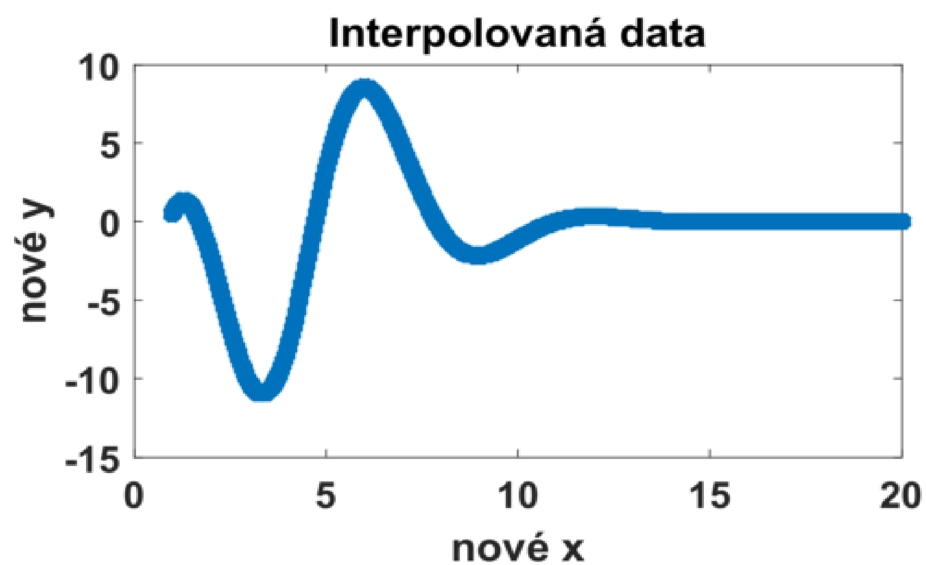

Tímto cvičení skončilo, další slidy jsou pouze pro dobrovolníky.

Taylorův rozvoj

Malý přírůstek

n-tá derivace funkce f

$$f\left(x+h\right)=\sum_{n}\frac{h^{n}\,f^{(n)}\left(x\right)}{n!}$$

Taylorův rozvoj

$$f\left(x+h\right)=\sum_{n}\frac{h^{n}\,f^{(n)}\left(x\right)}{n!}$$

$$f(x+h) = f(x) + h \cdot f'(x) + \ \sigma(h^2)$$

- Z toho snadno aproximujeme derivaci

Něco řádu h^2

$$f'(x) = \frac{f(x+h) - f(x)}{h} + \ \sigma(h)$$

Něco řádu h

Taylorův rozvoj

$$f(x+h) = \sum_n \frac{h^n f^{(n)}(x)}{n!}$$

$$f(x+h) = f(x) + h \cdot f'(x) + o(h^2)$$

Něco řádu h^2

- Z toho snadno aproximujeme derivaci

$$f'(x) \approx \frac{f(x+h) - f(x)}{h} + \cancel{o(h)}$$

Něco řádu h

Aproximace derivace (centrální)

$$f\left(x+\frac{h}{2}\right) = f(x) + \frac{h}{2}\cdot f'(x) + \frac{h^2}{8} f''(x) + o(h^3)$$

$$f\left(x-\frac{h}{2}\right) = f(x) - \frac{h}{2}\cdot f'(x) + \frac{h^2}{8} f''(x) + o(h^3)$$

$$f\left(x+\frac{h}{2}\right) - f\left(x-\frac{h}{2}\right) = h\cdot f'(x) + o(h^3)$$

$$\frac{f\left(x+\frac{h}{2}\right) - f\left(x-\frac{h}{2}\right)}{h} = f'(x) + o(h^2)$$

Něco řádu h^2

$$f'(x) \approx \frac{f\left(x+\frac{h}{2}\right) - f\left(x-\frac{h}{2}\right)}{h}$$

Aproximace derivace na 5ti bodech

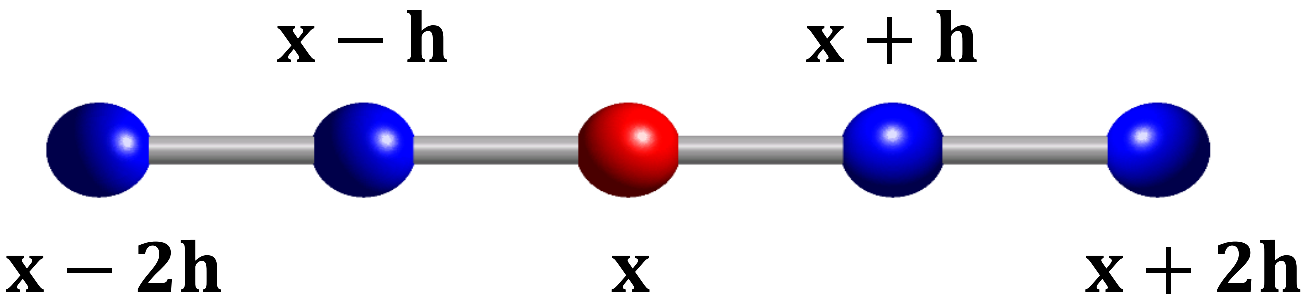

$$f'(x) \approx \frac{-f(x+2h) + 8f(x+h) - 8f(x-h) + f(x-2h)}{12h}$$

Bonusový úkol – aproximace derivace

- V tomto cvičení budeme aproximovat derivaci metodou 4. řádu (tedy na 5 bodech)

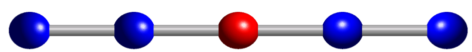

- Vaším úkolem je:
  1. Otevři kód „appDer.m“
  2. Pochop, co kód dělá.
  3. Všimni si příkazu *waitforbuttonpress* – pro načtení dalšího grafu musíš kliknout myší na právě zobrazený graf.
  4. Doplň funkci **df = df_n4(x,h)** odhadu derivace metodou čtvrtého řádu

$$f'(x) \approx \frac{-f(x+2h) + 8f(x+h) - 8f(x-h) + f(x-2h)}{12h}$$

Konec